

VOLK VAN GOD: PELGRIMSTOCHT.

Als men het “volk” liefheeft, wil men ook iets kennen van zijn geschiedenis, al is het soms moeizaam en met vele kronkels. Maar is er wel liefde zonder smarten.

1. De kerk is niet als een afgewerkt product in de wereld gekomen. Hoewel haar alles al is meegegeven, moet ze groeien, zich ontplooien en verder ontwikkelen. God heeft zijn kerk niet op principes gebouwd maar op mensen, geïnspireerd en gedragen door de Geest: er waren de twaalf, maar ook nog vele anderen. Er waren ook Petrus en Paulus. Bijzonder deze laatste die door het Damacus- gebeuren, de bekering van Paulus, een vurig christen werd en verschillende missie reizen onderneemt en “gemeenten” sticht.

2. Het gaat dan om “huishgemeenten”: dit is het huis dat men bewoond en ook ten dienste stelt van de evangelisatie. Er is dan sprake van de natuurlijke familie en van de nieuwe familie. In de huishgemeenten zoekt men samen naar wat van nut is voor het geheel. Maar er was ook veel meer. Lucas, de auteur van het boek handelingen der apostelen schetst in hoofdstuk 2, 42-47 een boeiend beeld en inhoud van het gemeenschappelijk leven. Wij citeren: “De eerste christenen legden zich ernstig toe op de leer van de apostelen, bleven trouw aan het gemeenschappelijk leven en ijverig in het breken van het brood en het gebed. Het ontzag beving eenieder. Want door de apostelen werden vele wonderbaarlijke tekenen verricht. Allen die het geloof hadden aangenomen waren eensgezind en bezaten alles gemeenschappelijk. Ze waren gewoon hun bezittingen en goederen te verkopen en die onder allen te verdelen naar ieders behoeften. Dagelijks bezochten zij trouw en eensgezind de tempel, braken het brood in één of ander huis, genoten samen hun voedsel in blijdschap en eenvoud van hart, loofden God en stonden bij het hele volk in

de gunst. En elke dag bracht de Heer er meer bijeen, die gered werden”.

-3. Tijdens zijn tweede missiereis kwam Paulus in Korinthe het joodse paar Priscilla en Aquila tegen. Zij waren met andere joden uit Rome verdreven. Zij waren al christen. Dit gezin was bereidt omwille van het evangelie naar anderen streken te trekken en daar huishgemeenten te stichten. Het leven van deze christenen was een voortdurende exodus omwille van de opbouw van de kerk. (Hand. 49,1-5/18,24-28) (Rom, 16,3-5) Hoe de Bijbelse exodus omschrijven? Het is geen vlucht uit de wereld, geen verachting van de wereld, niet om louter ascetisch redenen afstand doen. De Bijbelse exodus dient geheel de opbouw van het nieuwe dat God in de wereld wil. Hij is beweeglijk omwille van het evangelie en de nieuwe samenleving van God. De Bijbelse exodus is van alle tijden en beoogd het “Rijk Gods”.

-4. Kerk –zijn is ook “samen-komen”: In het prille begin de huishgemeenten, later de parochie (jaren 400) en vele andere vormen. De exodus, uit de slavernij naar het Beloofde Land de Israëlieten die samen optrekken. De jonge gemeente in Jeruzalem moet zich “Ekklesia” (volksvergadering) genoemd hebben . Zijn openbare samenkomst van “het geheel” en dit is het volk van God. Dit geheel is niet de stad en zeker niet de Romeinse staat. Het is ook “God die samenroept “ (Dt 4,10): het samen zijn als kerk herinnerd aan de dag der samenkomst van de Israëlieten op de berg Horeb, de Sinai, om de tien geboden tafelen in ontvangst te nemen. (Dt 5,32) . Ekklesia verwijst uiteindelijk naar het volk van God dat op de Sinai verzameld. De wijze waarop de kerk zich realiseert, is dan niet eenvoudig

in het samenzijn maar in het luisteren, smeken van de komst van de heilige Geest. Uit zichzelf is ze hulpeloos. Dit is de kern die alles draagt en die ze zelf niet kan maken. Maar haar geschonken wordt. Het is de geest van Jezus. Er is een duidelijk verband tussen de gebeurtenis op de Sinaï en de gebeurtenis op Pinksteren. Het is alleen vanuit de kern van Jezus dat men eensgezind kan zijn: éénheid in verscheidenheid.

-5. We weten heden ten dagen: zolang het geloof nog geen staatsgodsdienst en later burgerlijke godsdienst was hebben de christelijke gemeenten alleen al door hun bestaan verhelderend gewerkt en direct afgoden ontmaskert. Het kritisch peilen van het geloof richtte zich op alles. Men maakte er aanspraak op zich over alles een mening te vormen. Meer nog om een eigen levensstijl te ontwikkelen.

-6. Toch nog even de aandacht voor keizer Constantijn. Hij was de onbetwiste heerser binnen het Romeinse Imperium van 312 tot 337. Zijn belangrijkste innovatie was het christendom tot staatsgodsdienst te herleiden. De ontwikkeling van een rijkskerk naar een staatskerk werd door de constellatie van de late oudheid opgedrongen. Hij is wellicht het meest bekend geworden door het "edict van Milaan" in 313 dat de vrijheid van de kerk wettelijk vast legde en een einde stelde aan de vervolgingen. Bij de bekering van Constantijn werden en worden vele vragen gesteld. Was het oprecht? Misschien wel opportunistisch? Hij was zich wel bewust van de aangroei van het aantal gelovigen. Zijn leger bevatte reeds voor de helft christenen. Hij bouwde kerken en kathedralen en realiseerde inspirerende christelijke wetten. Hij was de schepper van het dominerend orgaan der kerkelijke politiek "een Algemeen Concilie". Hij had het recht dit Concilie bijeen te roepen bepaalde de onderwerpen en bekrachtigde de genomen besluiten. Hetzelfde Concilie was ook in handen van gekroonde theologen. Na

de bekering van Constantijn sloten heel wat burgers zich uit opportunisme aan bij het christendom. De naamchristenen?? Sommige bisschoppen beriepen zich op Constantijn en niet zozeer op de paus. Het Constantijns experiment heeft de mensen ook niet de mogelijkheid gegeven om vrij voor het geloof te kiezen. Het Constantijns experiment was een grandioze poging om een christelijk rijk tot stand te brengen en zo het geloof, leven en cultuur tot eenheid te brengen. Pas de nieuwe tijd deed het experiment uiteenspatten. In zijn wezen bestond het Romeinse rijk uit de vereniging van een militaire dictatuur met een verbond van stadsstaten. De stad stond voor: burgerschap, burgerrecht en stedelijke tradities. "Voor de barbaren nog het rijk waren binnen gedrongen en voor de economische instorting plaatsgreep, was het leven al uit de stadstaat geweken en lag de ziel der klassieke beschaving in doodsnood" (Dawson). Het west Romeinse rijk bezweek onder de inval der barbaren, maar de kerk werd niet meegesleurd in de ondergang. Zij was een autonoom geheel, een eigen principe van eenheid en de eigen organen van sociale autoriteit. De twee delen van het Romeinse imperium, het westerse Rome en het oosterse Byzantium, raakten sedert de vijfde eeuw los van elkaar, maar het Pausdom behield nog een primaatschap in het oosten. Pas in de elfde eeuw is de scheiding volledig. De godsdienstige band werd verbroken. Doorheen de Europese geschiedenis is de klassieke traditie het onveranderlijk fundament geweest van westerse letteren en westers denken. In wezen is de klassieke traditie niets anders dan het Hellenisme (Griekse cultuur). Deze traditie overleefde de val van Rome en werd nadien een integraal deel van het intellectuele erfgoed der christen kerk. In de Renaissance heropleving van de klassieke traditie als inspiratie van de jonge letteren en als basis van de profane opvoeding. Even Christopher Dawson citeren "Zo werd Europa gedurende 2000 jaren onderricht in

dezelfde school en door dezelfde meesters: schooljongen en student der negentiende eeuw lezen nog dezelfde boeken en vormden hun geest naar dezelfde voorbeelden als hun Romeinse voorganger, achttien eeuwen vroeger". Terloops nog deze info: de achttiende eeuw noemt men de eeuw der filosofen. Een intellectuele conceptie. En als toemaatje nog woorden van paus Franciscus, in zijn apostolische exhortatie" of aansporing, met als titel: "Evanglii Gaudium" de vreugde van het evangelie ". Naar het einde toe schrijft hij: we moeten echter erkennen dat de omstandigheden ten tijde van het Romeinse rijk niet gunstig waren voor de verkondiging van het evangelie noch voor de strijd om rechtvaardigheid noch voor de verdediging van de menselijke waardigheid.(E.G. 263)."

-7. In het Romeinse Imperium was er een intellectuele elite die krachtig en vinnig de christelijke leer bestreed. Niet met de wapens maar zij hanteerde de pen. Even drie namen: Celcus, Porphyrius en Julianus. Maar er waren ook de apologeten (Geloofsverdedigers). Een van hen was o.a. kerkvader Tertullianus (ca 160 tot ca 215). Hij maakte de overgang mee naar de derde eeuw, en werd aanzien voor de grootste der Latijnse apologeten. De eerste christenen waren voor het merendeel mensen van geringe ontwikkeling en cultuur, voornamelijk tot de laagste klasse of de kleine middenstand, of nog uit de boerenstand die vrijwel geen aanraking hadden met de klassieke cultuur. Maar de christenen voelden zich in niets verplicht aan de klassieke traditie. Ze hadden hun eigen klassieken, de heilige schrift , zo verschillend van de heidense literatuur. "Wat heeft Athene te maken met Jeruzalem" was een vraag van Tertullianus, die zich niet richtte tot de bedorven en steriele geest der ontwikkelde elite maar tot de behoefte der menselijke ziel: "Treed naar voren, o ziel en geeft getuigenis maar niet roep ik u of zoals gij gevormd in de scholen en afgericht in de

bibliotheken en opgekweekt in attische academie of Stoa, uw wijsheid uitbraakt. Ik richt mij tot u simpele en ongeschoolde ziel, die ongeletterd is en ongeschoold zoals u bezitten degenen die niets anders bezitten dan u, u alleen, zoals gij puur en onvervalst zijt op straat en plein en werkplaats". (Citaat Dawson). Ooit zegde en/of schreef Tertullianus: "Men wordt niet als christen geboren, men moet het worden". Deze gedachte werd ook meegenomen in de brochure van onze bisschoppen "volwassen worden in geloof" (jaar 2006). Niet tegenstaande momenten van vervolging was er in het Romeinse imperium toch ook een zekere verdraagzaamheid maar christenen weigerden toch wel deel te nemen aan de cultus van de keizer. Tertullianus schreef een anti-militaristisch pamflet "Decorona" om geen eer aan de keizer te moeten bewijzen. Want de keizer was God niet. In termen van vandaag was Tertullianus vooruitstrevend: iemand die de doop ontvangen had was bij uitstek geschikt om anderen te dopen. Hij, Tertullianus sprak met eerbied over leken die de bisschop terzijde stonden. Deze enkel concrete gegevens zijn een flits van wie hij was. (wordt vervolgd)

-8. De kerk, als volk van God, legt een weg af maakt en schrijft geschiedenis. Andere mensen andere contexten: wisselende omstandigheden. De afgelegde weg even overzien is een hele opgave. Een geraadpleegde auteur stelt: "De moderne geschiedenis en de literatuur wetenschappen voor de theologie een onschatbare hulp is" zo vermoedt men dat de band met de staat de kerk heel wat gekost heeft".

-9. Men verwijst dan naar de Constantijnse periode. Maar was het toen niet eerder een volkskerk, een cultuurkerk, dan een geloofskerk? De weg die de kerk gaat is er een van vallen en opstaan: "volgens de Bijbel is ze niet alleen bouwwerk en tempels, maar volk van God, de stek door God gepland Gods enige bruid, lichaam van

Christus en zelfs het bouwwerk bestaat uit levende stenen".

-10. "Het volk van God" had reeds 3000 jaar de tijd en de kerk toch reeds meer dan 2000 jaar en toch... er is nog zoveel te doen... Enkele jaren geleden in een toespraak in Augsburg zei de Parijse kardinaal - aartsbisschop Jean-Marie Lustiger: "het christendom begint pas, het is net zijn kinderschoenen ontgroeid het heeft nog geen kans gekregen om zich te ontwikkelen". Om te wanhopen... en toch... De Augburgse synoden in 1990 formuleerde een hoopvolle schitterende tekst: "We kunnen de schuld en de diepe wonden van de kerk niet over het

hoofd zien. Desondanks zien we door al deze ellende de geliefde bruid van wie gezegd wordt dat ze mooier is dan het morgenrood. Haar geheim lichtte in alle eeuwen op in de woorden van de H. Schrift, in de tekenen van haar sacramenten in haar glans van haar huizen van God in de ernst van haar hervormingsbewegingen, in het eindeloze koor van haar heiligen, in haar volhardend geloof dat alle nog niet vervulde beloften van God al vandaag vervuld kunnen worden".

(Tekst: Paul Vanherberghen St. Odulphus Bost tel. 016/81 16 76)